राज्य माहिती आयोग, महाराष्ट्र राज्य खंडपीठ, पुणे यांच्यासमोर माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम १८ अन्वये दाखल तक्रार

तक्रार क्रमांक - (विवरण पत्रात नमूद केल्या प्रमाणे)/सोलापूर/ पुणे

राज्य माहिती आयोग, खंडपीठ पुणे,
नवीन प्रशासकीय इमारत,
विधानभवनासमोर, पुणे-१

तक्रारदार	उत्तरवादी
विष्णू गायकवाड	(विवरण पत्रात नमूद केल्या प्रमाणे)

(निर्णय दि. ८.९.२०२५)

विवेचन

तक्रारदार यांनी माहिती अधिकार अधिनियम-२००५ च्या कलम १८ नुसार आयोगास एकूण ५७ तक्रार अर्ज सादर केले आहेत. या तक्रार अर्जामध्ये तक्रारदार यांनी माहिती अर्जास योग्य उत्तर दिले नाही, प्रथम अपिलीय अधिकारी यांनी विहित कालावधीत आदेश पारीत केले नाही, प्रथम अपिलीय अधिकारी यांच्या आदेशाची अंमलबजावणी झाली नाही माहिती मिळाली नाही, माहिती समाधानकारक नाही इ. कारणे नमूद करून आयोगाकडे वेगवेगळ्या प्राधिकरणाविरुद्ध कलम १८ अंतर्गत तक्रार अर्ज सादर केले आहेत.

माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ मध्ये जन माहिती अधिकारी यांच्या निर्णयाने व्यथित झालेल्या अर्जदारास दाद मागण्याकरिता खालील प्रमाणे कार्यपद्धती लिहित करण्यात आली आहे.

माहितीचा अधिकार अधिनियम-२००५ च्या कलम १९(१) अन्वये ज्या कोणत्याही व्यक्तीला कलम ७ चे पोटकलम (१) किंवा पोटकलम (३) चा खंड (क) यामध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या वेळेत प्राप्त झाला नसेल, किंवा यथास्थिती केंद्रीय जन माहिती अधिकारी किंवा राज्य जन माहिती अधिकारी यांच्या निर्णयाने जी व्यथित झालेली असेल अशा कोणत्याही व्यक्तीला अशी मुदत संपल्यापासून किया असा निर्णय प्राप्त झाल्यापासून तीस दिवसांच्या आत प्रत्येक सार्वजनिक प्राधिकरणांमधील यथास्थिती केंद्रीय जन माहिती अधिकारी किंवा राज्य जन माहिती अधिकारी यांच्यापेक्षा वरिष्ठ दर्जाच्या अशा अधिकाऱ्याकडे अपील करता येईल.

माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ च्या कलम १९(६) अन्यये पोटकलम (१) किवा पोटकलम (२) अन्वये केलेले अपील, ते मिळाल्याच्या दिनांकापासून यथास्थिती तीस दिवसांच्या आत किंवा ते दाखल केल्याच्या दिनांकापासून एकूण पंचेचाळीस दिवसांपेक्षा अधिक होणार नाही अशा वाढविलेल्या कालावधीच्या आत, कारणे लेखी नमूद करून, निकालात काढण्यात येईल.

माहितीचा अधिकार अधिनियम-२००५ च्या कलम १९(३) अन्वये पोटकलम (१) खालील निर्णयाविरुद्धचे दुसरे अपील, ज्या दिनांकास निर्णय द्यायला हवा होता किंवा प्रत्यक्षात मिळाला होता त्या दिनाकापासून नव्वद दिवसांच्या आत, केंद्रीय माहिती आयोगाकडे किवा राज्य माहिती आयोगाकडे दाखल करता येईल.

मा. सर्वोच्च न्यायालय यांनी सिव्हिल अपील क्रमांक १०७८७-१०७८८/२०११ या याचिकेवर, दिनांक १२-१२-२०११ रोजी दिलेल्या आदेशामध्ये " The nature of the power under Section 18 is supervisory in character where as the procedure under Section 19 is an appellate procedure and a person who is aggrieved by refusal in receiving the information which he has sought for can only seek redress in the manner

provided in the statute, namely, by following the procedure under Section 19. This Court is, therefore, of the opinion that Section read with Section 19 provides a complete statutory mechanism to a person who is aggrieved by refusal to receive information. Such person has to get the information by following the aforesaid statutory provisions." असे स्पष्ट केले आहे.

मा. सर्वोच्च न्यायालय यांनी दिलेले आदेश (Judgment) लक्षात घेता असे स्पष्ट होते की, केंद्रीय माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ मधील कलम १८ मधील तरतुदीनुसार केलेल्या तक्रारी ऐवजी कलम ६ अंतर्गत केलेल्या माहिती अर्जाच्या अनुषंगाने जन माहिती अधिकारी यांच्या उत्तराने व्यथीत झाल्यास, कलम १९ (१) नुसार प्रथम अपील व कलम १९ (१) वरील निर्णय मान्य नसेल तर कलम १९(३) अन्वये द्वितीय दाखल करण क्रमप्राप्त ठरते.

तसेच ज्या माहिती अर्जाच्या संदर्भात कलम १९(३) अन्वये आयोगास द्वितीय अपील सादर करण्यात आले आहे व ज्या अपील प्रकरणी आयोगाने पारित केलेल्या आदेशाची अंमलबजावणी झाली नाही, अशा प्रकरणी तक्रारदार यांनी कलम १८ अंतर्गत तक्रार दाखल करणे अपेक्षित आहे.

तक्रारदार यांनी आयोगाकडे सादर केलेल्या तक्रार अर्जाची तपासणी केली असता या सर्व तक्रार प्रकरणी तक्रारदार यांनी मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार कलम १९ मधील विहित केलेल्या संपूर्ण अपील प्रक्रियेचा अवलंब न करता व मा. सर्वोच्च न्यायालयाचे निर्देश विचारात न घेता आयोगाकडे कलम १८ अंतर्गत तक्रारी दाखल केल्या आहेत. अशा पद्धतीने तक्रार दाखल करण्याची कृती मा. सर्वोच्च न्यायालयाचे निर्देशाशी विसंगत ठरते.

बरील वस्तुस्थिती विचारात घेता मा. सर्वोच्च न्यायालय यांनी सिव्हिल अपील क्रमांक १०७८७-१०७८८/२०११ या याचिकेवर दिलेले आदेश लक्षात घेता तक्रारदार यांनी कलम १८ अंतर्गत केलेल्या तक्रार अर्जावर कार्यवाही करण्याची आवश्यकता नाही या निष्कर्षाप्रत आयोग येत आहे.

आदेश

उपरोक्त निर्देशासह तक्रारदार यांचे ५७ तक्रार अर्ज निकाली काढण्यात येत आहेत.

(मकरंद रानडे)
राज्य माहिती आयुक्त,
पुणे खंडपीठ पुणे.

तक्रार क्र.- (विवरण पत्रात नमूद केल्या प्रमाणे) /सोलापूर /पुणे 9176/2025 दिनांक 8/9/2025

तक्रारदाराचे नाव- विष्णू गायकवाड						
अनु क्रमांक	तक्रार क्रमांक	वर्ष	संबंधित जिल्हा	तक्रार दाखल दिनांक	जन माहिती अधिकारी पदनाम	जन माहिती अधिकारी यांचे कार्यालय
1	436	2022	सोलापूर	२१.०९.२०२२	सरकारी अभियोक्ता	सरकारी अभियोक्ता यांचे कार्यालय, जिल्हा न्यायालय, सोलापूर.

2	574	2022	सोलापूर	११.११.२०२२	दुय्यम निबंधक करमाळा.	प्रभारी दुय्यम निबंधक करमाळा यांचे कार्यालय ता. करमाळा जि. सोलापूर
3	89	2023	सोलापूर	२४.०१.२०२३	मुख्यालय सहाय्यक	भूमि अभिलेख करमाळा.ता. करमाळा जि. सोलापूर
4	96	2023	सोलापूर	३०.०१.२०२३	नायब तहसीलदार (गृह)	जिल्हाधिकारी कार्यालय, सोलापूर
5	236	2023	सोलापूर	१०.०३.२०२३	सहा. विभागीय पुरवठा अधिकारी	विभागीय आयुक्त कार्यालय ,पुणे
6	862	2023	सोलापूर	२७.०९.२०२३	नायब तहसीलदार	तहसील कार्यालय करमाळा.ता. करमाळा जि. सोलापूर
7	863	2023	सोलापूर	२७.०९.२०२३	निवासी नायब तहसीलदार	तहसिल कार्यालय करमाळा.ता. करमाळा जि. सोलापूर
8	864	2023	पुणे	२७.०९.२०२३	मुख्य वनसंरक्षक	प्रादेशिक विभागीय कार्यालय, भाम्बुर्डा, पुणे.
9	865	2023	पुणे	२७.०९.२०२३	सामान्य प्रशासन	जिल्हा परिषद कार्यालय ,पुणे
10	866	2023	सोलापूर	२७.०९.२०२३	जन माहिती अधिकारी	विभागीय आयुक्त कार्यालय ,पुणे विभाग, पुणे
11	867	2023	सोलापूर	२७.०९.२०२३	जन माहिती अधिकारी	महसूल विभाग, विभागीय आयुक्त कार्यालय , पुणे विभाग,पुणे 411001
12	869	2023	सोलापूर	२७.०९.२०२३	जन माहिती अधिकारी	उपवनसंरक्षक कार्यालय,सोलापूर
13	870	2023	सोलापूर	२७.०९.२०२३	जन माहिती अधिकारी	सा.बां.विभाग कार्यालय, सोलापूर.
14	871	2023	सोलापूर	२७.०९.२०२३	जन माहिती अधिकारी	सा.बां.विभाग,करमाळा.ता. करमाळा जि. सोलापूर
15	872	2023	सोलापूर	२७.०९.२०२३	जन माहिती अधिकारी	सा. बां.विभाग अकलूज .
16	873	2023	सोलापूर	२७.०९.२०२३	जन माहिती अधिकारी	विभागीय आयुक्त कार्यालय पुणे.
17	905	2023	पुणे	०९.१०.२०२३	पोलिस निरीक्षक	पिंपरी पोलिस ठाणे,पिंपरी चिंचवड, जि. पुणे
18	906	2023	पुणे	०९.१०.२०२३	पोलिस निरीक्षक	पिंपरी पोलिस ठाणे.जि. पुणे
19	936	2023	सोलापूर	१९.१०.२०२३	उपविभागीय पोलिस अधिकारी	उपविभाग कार्यालय करमाळा.ता. करमाळा जि. सोलापूर
20	937	2023	सोलापूर	१९.१०.२०२३	स. पो. निरीक्षक	पोलिस आयुक्त कार्यालय, पिंपरी चिंचवड पुणे.
21	938	2023	सोलापूर	१९.१०.२०२३	पोलिस निरीक्षक	पोलिस अधिक्षक कार्यालय सोलापूर.
22	952	2023	सोलापूर	२६.१०.२०२३	पोलिस उपअधिक्षक	मुख्यालय,पोलिस अधिक्षक कार्यालय. सोलापूर

राज्य माहिती आयोग महाराष्ट्र पुणे खंडपीठ

23	953	2023	सोलापूर	२६.१०.२०२३	उपविभागीय पोलिस अधिकारी	उपविभाग करमाळा, कार्यालय करमाळा.ता. करमाळा जि. सोलापूर जि. सोलापूर
24	471	2024	सोलापूर	१०.०४.२०२४	नायब तहसीलदार	प्रांत कार्यालय कुर्डूवाडी.
25	472	2024	सोलापूर	१०.०४.२०२४	जन माहिती अधिकारी	जिल्हाधिकारी कार्यालय सोलापूर.
26	473	2024	सोलापूर	१०.०४.२०२४	जन माहिती अधिकारी	जिल्हाधिकारी कार्यालय सोलापूर.
27	474	2024	सोलापूर	१०.०४.२०२४	सह जिल्हा निबंधक	नोंदणी उपमहानिरीक्षक पुणे, विभाग पुणे.
28	475	2024	सोलापूर	१०.०४.२०२४	जन माहिती अधिकारी	मंडळ अधिकारी कार्यालय करमाळा जि.सोलापूर
29	476	2024	सोलापूर	१०.०४.२०२४	जनमाहिती अधिकारी	भूमिअभिलेख कार्यालय करमाळा,ता. करमाळा जि. सोलापूर
30	477	2024	सोलापूर	१०.०४.२०२४	तलाठी	तलाठी कार्यालय पोथरे, करमाळा.ता. करमाळा जि. सोलापूर
31	528	2024	सोलापूर	१८.०४.२०२४	नायब तहसीलदार	कार्यालय करमाळा,ता. करमाळा जि. सोलापूर
32	531	2024	सोलापूर	१८.०४.२०२४	गामसेवक	ग्राम पंचायत पाडळी ता. करमाळा, जिल्हा सोलापूर .
33	532	2024	सोलापूर	१८.०४.२०२४	नायब तहसीलदार	(सामान्य शाखा) जिल्हाधिकारी कार्यालय सोलापूर
34	559	2024	सोलापूर	२६.०४.२०२४	जन माहिती अधिकारी	जिल्हा शल्य चिकित्सक, कार्यालय, सोलापूर.
35	560	2024	सोलापूर	२६.०४.२०२४	जन माहिती अधिकारी	जिल्हा शल्य चिकित्सक कार्यालय, सोलापूर
36	561	2024	सोलापूर	२८.०४.२०२४	जन माहिती अधिकारी	नगर परिषद करमाळा, ता. करमाळा जि. सोलापूर
37	562	2024	सोलापूर	२६.०४.२०२४	जन माहिती अधिकारी	करमाळा नगर परिषद करमाळा, ता करमाळा.
38	563	2024	सोलापूर	२८.०४.२०२३	जनमाहिती अधिकारी	जिल्हा शल्य चिकित्सक, कार्यालय, सोलापूर.
39	564	2024	सोलापूर	२६.०४.२०२४	वैद्यकीय अधिक्षक	उपजिल्हा रुग्णालय, करमाळा, जि. सोलापूर
40	565	2024	सोलापूर	२६.०४.२०२४	वैद्यकीय अधिक्षक	उपजिल्हा रुग्णालय, करमाळा, जि. सोलापूर
41	566	2024	सोलापूर	२६.०४.२०२४	वैद्यकीय अधिक्षक	उपजिल्हा रुग्णालय, करमाळा, जि. सोलापूर
42	567	2024	सोलापूर	२६.०४.२०२४	जनमाहिती अधिकारी	शासनमान्य कोविड सेंटर, पवार हॉस्पिटल ता.करमाळा.ता. करमाळा ज़ि. सोलापूर
43	702	2024	सोलापूर	१०.०६.२०२४	जनमाहिती अधिकारी	मु.स.क.विभागीय आयुक्त कार्यालय पुणे

44	703	2024	सोलापूर	०७.०६.२०२४	जनमाहिती अधिकारी	जिल्हाधिकारी कार्यालय,सोलापूर.
45	704	2024	सोलापूर	१०.०६.२०२४	जनमाहिती अधिकारी	जिल्हाधिकारी कार्यालय,सोलापूर
46	705	2024	सोलापूर	०७.०६.२०२४	जनमाहिती अधिकारी	जिल्हाधिकारी कार्यालय,सोलापूर
47	707	2024	सोलापूर	०७.०६.२०२४	नायब तहसीलदार	(आस्थापना शाखा)जिल्हाधिकारी कार्यालय,सोलापूर.
48	1105	2024	सोलापूर	०३.०९.२०२४	जन माहिती अधिकारी	भूमि अभिलेख कार्यालय करमाळा.ता. करमाळा जि. सोलापूर
49	1106	2024	सोलापूर	०३.०९.२०२४	नायब तहसीलदार	जिल्हाधिकारी कार्यालय,सोलापूर.
50	1107	2024	सोलापूर	०३.०९.२०२४	नायब तहसीलदार	जिल्हाधिकारी कार्यालय,सोलापूर.
51	1108	2024	सोलापूर	०३.०९.२०२४	नायब तहसीलदार	जिल्हाधिकारी कार्यालय,सोलापूर.
52	1109	2024	सोलापूर	०३.०९.२०२४	नायब तहसीलदार	जिल्हाधिकारी कार्यालय,सोलापूर.
53	1110	2024	सोलापूर	०३.०९.२०२४	नायब तहसीलदार	जिल्हाधिकारी कार्यालय,सोलापूर.
54	1111	2024	सोलापूर	०३.०९.२०२४	नायब तहसीलदार	जिल्हाधिकारी कार्यालय,सोलापूर.
55	1112	2024	सोलापूर	०३.०९.२०२४	प्रबंधक	जिल्हा न्यायालय ,सोलापूर.
56	1111	2024	सोलापूर	०३.०९.२०२४	नायब तहसीलदार	जिल्हाधिकारी कार्यालय,सोलापूर.
57	1112	2024	सोलापूर	०३.०९.२०२४	प्रबंधक	जिल्हा न्यायालय ,सोलापूर.

****

राज्य माहिती आयोग महाराष्ट्र पुणे खंडपीठ